№ 215 ოქტომბერი 11, ხუთშაბათი 1889 ოქტომბერი 11, ხუთშაბათი № 215

ბაზეთი ღირ

ფოლ	ფან.	ფ.	ფოლ	ფან.	ფ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი — ერთი შაური

ციერია

გაზეთის დასაკვეთად და ყოველ გასცვლადებათა დასაბეჭდად უნდა მიმართონ: ოფიციონ რედაქციასა ტფილისში, აგენტლის ქუჩა, თ. ვარანცოვის ძეგლის პირდაპირ, თვ. ტრუბინსკის სახლებში. ფურა-ვიზეთის გამავრცელებელ საზოგადოების განცეფლირაცა სათავად-აზნაურთ ბანკის სახლებში ფასახლის ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპეიკი

1877—1889 საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი 1877—1889

სასწავლებელი და პანსიონი

ი. რ. მრევლიშვილისა

ბუბა, ნიკოდიმოზის ქუჩა, ვარანცოვის ძეგლის პირდაპირ, თ. ტრუბინსკისეულს სახლში, № 21.

ამზადებს ბავშვებს კადეტის კორპუსისა. ვიმნაზიისა და რეალურ სასწავლებლისათვის, აგრეთვე იღებს პანსიონერებად ყველა საუალო სასწავლებლის შეგირდებს. დაწვრილებით პირობის შეტყობა თვით სასწავლებელში შეიძლება.

(15—8)

ახალი ამბავი

*** გუშინ, 10 ღვინობისთვეს, ნაშუადღე

მიხეილის ძეს, კაკაესის სამეურნეო გამოფენაზე 80 მანეთად უყიდნია, სხვათა შორის, პირუტყვთა ექიმის ნ. ი. მეშჩერსკისგან პირუტყვთ აფთიაქი, რომელშიაც აწყვია ბანკებით სხვა-და-სხვა წამალი და აგრეთვე სამკურნალო იარაღები პირუტყვთათვის. ეს აფთიაქი, რომელიც მშვენიერს ყუთშია გამართული და გამოფენილი ტფილისის „პირუტყვთა მფარველ საზოგადოების“ ფარღულში, მის უმაღლესობას გაეგზავნება გამოფენის გათავების შემდეგ.

*** ორშაბათს, ამ თთვის 9, სალამოს 8 საათზე, კაკაესის მთავარ-მართველის თანაშემწე გენერალ-ადიუტანტი ა. შერემეტიევი ამერ-კაკასიის რკინის გზის საგანგებო მატარებლით წაბძანდა სანადიროდ ყარაიაზში, სადაც ამ ქამად სანადიროდ ამყოფება მათი იმპერატორებითი უმაღლესობა დიდი მთავარი მიხეილ ნიკოლოზის ძე.

*** ამ თთვის 7, შაბათს საღამოს, ტფილისის გუბერნატორი თავ. გ. დ. შერვაშიძე ბორჩალოს მაზრიდგან დაბრუნდა ტფილისს გენერალ-ადიუტანტ თავ. სვიატაპოლკ-მირსკისთან ერთად.

*** გაზ. „ახალ მიმოხილეას“ სწერენ, რომ ქუთაისის გუბერნიაში ბევრგან იწვის ტყეებია. ტყეები იწვის რაჭაში, სამეგრელოში და ზემო და ქვემო იმერეთშია.

*** იმავე გაზეთის სიტყვით, სახელმწიფო ქონებათა მინისტრის ყოფნის დროს კახეთში, როცა მინისტრს აკილდება, სხვათა შორის, სიღნაღის მაზრის უფროსი ალექსი-მესხიშვილი, იმის ეტლის ცხენები დამფრთხალან და შიგ მხლდომნი ყველანი გადაუფრიათ არხში. უფროს ძლიერ დაშავებულა თვით მაზრის უფროსი. დაშავებულან აგრეთვე იმასთან მხლდომნი, თ. ანდრონიკაშვილი, მეეტლე და ურიადნიკი.

*** რიგის ქუჩაზე, პოლიციის მე-8 ნაწილში, სალამის 10 საათზე, 8 ოქტომბერს, სიღნაღელმა აკეტრქოვმა წაარდა რაშველის ალეს სხირტლაქეს ვერცხლის ეშარი. დამნაშავე შეიპყრო პოლიციელმა სიმონინმა და გადასცა გამომძიებელს.

*** 9 ოქტომბერს ტფილისელმა მოქალაქემ ტრეგულოვმა ერუკა დარტყა სახეში ტამბოვის გუბერნიის გლეხს მუშამედ ფიდელეშვილს. დამნაშავე შეიპყრეს.

*** სადღაც მინდორზე პოლიციამდე იმოვნა ჯვარი წმ. ვლადიმერისა მეოთხე ხარისხისა, ქოლგა და თამასუკი ასის თუმნისა, რომელიც ეკუთვნის მირიმან მირიმანოვს, პოლიციი სხოვს ამ ნივთების პატრონს მივიდეს პოლიციაში და დამტკიცოს, თუ ნივთები მართლა იმისია.

ᲙᲐᲥᲐᲗᲐ ᲡᲐᲛᲔᲣᲠᲔᲝᲛᲝ ᲡᲐᲖᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲘᲡᲐ

გუშინ მოხდა პირველი კრება სასოფლო მეურნეობის საზოგადოებისა. კრებაზე დაესწრნენ კაკაესიის მთავარ-მართებელი თ. დონდუკოვ-კორსაკოვი და სასეფლოო ქონებათა მინისტრი. პირველად წაკითხულ იქმნა ანკარაში გამოფენის შესახებ ბ-ნ ვერმიშევის მიერ. ვერმიშევის სიტყვით, გამოფენაზე ლაპარაკი 1877 წელზეკე იყო, მაგრამ ამ დროს ოსმალეთთან ბრძოლამ მიაქცია მთავრობისა და საზოგადოების უურადღება და მხოლოდ ესლა განხორციელდა ეს დიდად სასარგებლო აზრია. ამ აზრის განხორციელებაში მიიღეს მონაწილეობა თვით მთავრობამ, ქალაქმა გამგეობამ და სასოფლო მეურნეობის საზოგადოებამ. თითოეულ მათგანის მხარეზე მონაწილეობა საეიდეველი იყო საქმის რიგიან წყვანისათვის. ფრიად მხარეზე მონაწილობა მიიღეს ამ საქმეში განსაკუთრებთ მისმა იმპერატორებითმა უმაღლესობამ, დიდმა თავადმა მიხეილ ნიკოლოზის ძემ, კაკაესიის მთავარ-მართებელმა თ. დონდუკოვ-კორსაკოვმა და სასეფლოო ქონებათა მინისტრმა, რომელიც დაესწრო საქმეს ფუძეთ.

გამოფენის ჭქონდა საკნად, რომ ადგილობრივ სოფლის მეკიდრეობათვის ეჩვენებინა უმაღლეს ტანხიანის იარაღები და საუკეთესანი. მთავრობამ ისმარა ფულიდან ლონისძიებაც, რომ შეეტანებინა სოფლის მეკრეობელებთვის ამ-ფენის წესები და გაეგზავნა კიდეც კამოგზაანა

ზურაბმა ალბად იცოდა, რომ ფშაველების დაპყრობაში თავ-და პირველი ხელის შემშლელები იყენენ ლაშარის ჯვარის ხევის-ბერი და ფშაველების რწმენება, რომ ლაშარის ჯვარისა და იმის ყმათ ‹სხვის ყმობა არ მაუღიანო›, და ამისთვის თავისი საქმე ლაშარის ჯვარის სალოცავის დანგრევითა და ‘მეურაცხყოფით დაიწყო. იმან მოსჭრა ლაშარის ჯვარის „ხმელ გორაზედ“ ფშაველების სამღვთო მუხა, რომლის სიმაღლეც, ფშაველის აზრით, დედამიწის ზურგზედ არსად არა ყოფილა. მუხას, ფშაველების თქმით, წვერზედ ოქროს ბიბი ჰქონდა მოხმეული ერთის წვერით, ხოლო მეორე წვერი ზეცას იყო ამაზთული და მიბმული, ლაშარის ჯვარს ბიბი ცა-ქვეყანას შუა გზადა ჰქონდა, ზედ ალიიდა და ჩამოდიოდა.

ბუბრსა დაშარის ჯვარსა
ხმელს გორაზედ ედგა ბერ-მუსა,
წკვრს ცაბ შიბი ოქროსა,
ზეცას ბედაი გიბითა;
ს—მა ერისთაოშვილმა
ამაუბრუნა ბირითა;
ძინამდე იმის მე არი,
ეს ამაკეკუს ჭირითა.

ლაშარის ჯვარის მუხის მოჭრის ამბავს ფშაველები ასე მოგვითხრობენ: როდესაც ‹ერისთავმა ლაშარის ჯვარის მუხას ჭრა დაუწყო, რამდენჯერაც ცულს დაჰკრიდა და ნაფოტს აავდებინებდა, იმდენი ნაფოტი აფრენილი ცულის ძალისაგან უკანა ბრუნდებოდა და ისევ მუხას ეკეროდა. ამ მიზეზის გამო, მუხის მოჭრა სრულიად შეუძლებელი აღმოჩნდა, მაგრამ ცბიერმა ზურაბმა სხვა ხერხი იხმარა. ზურაბმა კატა დააკლეფინა და იმისი სისხლი მუხაზედ წასთქვეინა. რაკი მუხა კატის სისხლით შეიბღალა, მოშორდა ის წმინდა ციური ძალაც, რომელიც ერთხელ ათლილს ნაფოტს ხელ-მეორედ ზედ აკრავდა. შიბიც მოშორდა და ძირიალით ზეცას წავიდა. მუხაც მას შემდეგ ადეილად მოიჭრა.

კატის დაკელა და მუხაზედ იმისი სისხლის წასმა ერისთავისთვის თავისს მსახურს მთიულს, გვარად ფფციაურს, ურჩეია. ამ მთიულსაც ფშაველები ღღეს ერისთავზედ არა ნაკლების სიძულილით იხსენიებენ. აფციაურები ახლა ერწოში სცხოვრობენ, ფშაველები იმათ ჭირიეთ ერიდებიან, არ მათხოვეებენ ქალსა და არც შეირთავენ იმათ „ქალ-დისწულების“ ქალებს.

ზურაბ ერისთავს რამდენჯერმე გაულაშქრებია ფშაველებზე, მაგრამ ფშაველები არ დამორჩილებიან. ზურაბი ბეგჯელ სხსტიად დამარცხებული

თუშები და ფშაველები თილისძეს შეარიგა იმას შემდეგ თუშებმაც ლაშარის ჯვარის სალოცავად სიარული დაიწყეს და გაიკეთეს ლაშარის გორაზედ თავისი საკუთარი „საჯარე“, სადაც სალოცავად მისული თუშები სხდებიან. მას შემდეგ დამყარებულა თუშებსა და ფშაველებს შორის მეგობრობა, შემდეგში თურმე ერთმანეთს ყოველთვისა შეელოდნენ და მეგობრულადა სტუოერობდნენ.

თუშნო, ფშაველნო, ხევსურნო,
ლაშქარი კაკაზიარონთ;
ჩვენ ერთიერთს მსარი უჭერთთ,
მტერი-კი დაკაზიანთ!

ფშაველებსა და იმათს ლაშარის ჯვარს ბოლოს უფრო სასტიკი და ლონიერი მტერი გამოსჩენია. ეს მტერი ზურაბ არაგვის ერისთავი ყოფილა, რომელსაც ფშაველებსა და ხევსურეთის მომჯანაე მთიელი ქართველები დაპყრობილები ჰყოლია. ზურაბს ყოველი ლონისძიება უხმარია, რომ თავისა სამფლობელო ფშაველებსა და ხევსურეთის შეერთებითა და დაპყრობით გაეფართოებინა, მაგრამ ყოველ ამ ლონისძიებას ამაოდ ჩაუელია.

ზურაბს ჯვარი ჭყლეტს ორასა:
ზენ მთასა, ქუმოთ ბარასა;
ხევსურთოს ჭორმეშასა,
ფშაზნი დაშარას ჯვარასა.

კი მიიჩნიან რეფერენტს ის გარემოება, რომ მიწის მუშა და მწყემსმა ხალხმა მაკმაროთოს სხვა წარმოებას, სხვა წყაროთი ირჩინონს თავი და თავისი ეხლანდელი წარმოება შეამცირონ, რადგანაც ეს უკანასკნელი გარემება სჩუბს ტყეებს და ბარს უთხრის კეკასიაის მომავალს სიმდიდრესთა.

რადგანაც ამ აზრის განსხვავებულნა ძნელია, ამიტომ, რეფერენტის აზრით, მთავრობისა და საზოგადოების ურანდებს უნდა მიაქციონს შინაგანის მეურნეობის წესების შეცვლას. მაგ., ცხვრის მაგივრად ძალიან სასარგებლო იქნებოდა ტყის დაცვისათვის მერინოსების მოშენება, რომელთაც შეეძლიანთ მიელი წელიწადი ერთ ადგილს ძოვნა. რც შეესება თხებს, ამითი ჯოკების მოსპობა ერთობ სასარგებლო იქნება. სადა ეს შესაძლებელი გახდება მაშინ, როცა ადგილობრივ მეკვიდრეთ კასეკვლთ რაის მოშოგუთის სხვა წესებს. მაგ., თხის მაგივრად კარგის ჯიშის ძროხის მოშენება ბევრად უფრო სასარგებლო იქნებოდა მკვიდრთა ოჯახისათვის და ტყეების დაცვისათვისაც.

ბოლოს ამასთა, განსაკრძო რეფერენტმა: ითხა ექსი წილი ტყე კეკასიაში მთავრობას კეთენის დ, მაშინდამე, მთავრობას შეეძლიან ეს ტყეანი ადგილები ისეთის პირობით მისცეს სახელმწიფო გლეხებს, როგორიც ტყეების, დაცვისათვის იქნება საჭირო.

დასასრულ რეფერენტმა მაჭმართა კეკასიაის მთავარ-მართებელს და სახელმწიფო ქონებათა მინისტრს და სთხოვა, რომ აღმოფრინონ შემწეობა კეკასიის ტყეების დაცვის საქმეს.

◆◆

ᲬᲔᲠᲘᲚᲘ ᲠᲔᲓᲐᲥᲪᲘᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗ

ნუა მიბოძეთ თქვენის კეზოთის საშეალებით გულთანდი მადლობა მიეცემოდეს ქვემო ხსენებულთ შემმოწერელთ, რომელთაც შემოსწერეს წიგნები ტფილისის სამგურნალოს აუდმოოთა წიგნთ-საცავს:

ფილატოვმა შემოსწერა 50 წიგნი, გრიბოედოვმა 5 წიგნი, მდგელმა 3. მოდოდინოვმა 5 წიგნი, ქართველი საქრისტიანო მოძღვრეს, სამეგრელოს

განწრახვეთ, რომ დაეთრო და მოეკლა დაღალატენთ. მეფეს თანა ჰყოლიან ეახელი თავადები და ერეველ-ხეესურნი. წვეულების წინათ მეფეს თავისი მოახრეები დაუბიგებ ა, რომ დაკერის დრო როცა მოვა, მე გიბძანებთ, დაუმატეთო“, მაშინ დაჩაკრით და მოკალით ზურაბ ერისთავეიო. დამსხდარან სუფრაზეც და გაუმართნიათ ნადიმი.

საგურდლეს ზურაბ მოედ,
ლერწამი ზღვის პირისა,
ბუშალეს ხალიჩები,
ზურაბ ზედ დაბძანდისა;
აუფოკებენ სუფრასა,
ზურაბ შაეკე ხილსა.
გიდღალტენენ, ზურაბო,
ედიან ზენსა ძილსა.

—

ზურაბ, თან გახლდეს მსახურნი,
რაც ერთხელ დაიბადენ;
ისპეჭანამდე გაითქვი,
ეეენთან გაიზარდენ,
სიძეს გაბარეს სამამრი,
მოდი საგურდლეს მნახეო;
თუმურაზ არ გიდღალტენს,
არ დაეკვრეენს შეიღსაო;
წინ წინ მაართმეენ ეურძენსა,
ზურაბ, შაეკე ხილსა.

მეფეს დაუძახნია „დაუმატეთო“, მაგრამ ერისთავისთვის საბრალია „დამატება“ ხომ ადვილი საქმე არა ყოფილა, დამატება ერაკვის გაუბედნია პირველ ბრძანებაზედ, მეფეს კიდევ უბრძანებია «დაუმატეთო», მაგრამ მაინც ხელი ერაკვის გაუნძრეია. მეფე გამწყრალა და მესამედ უბძანებია „დაუმატეთ თქვე მ—ლებო, რაღას ელითო“. მაშინ მისკენენინ და აუკუნნიათ ერისთავი. ზურაბი სუფრაზედ ხმლიანი მჯდარა, მაგრამ ხმლის ტარზედ ჩუმად დაუხვეეიათ აბრეშუმის ძაფი და მიწაში დაკეკმულ პალოზედ ხმალი მაგრა მიუკრავეთ, რომ საპირიოების დროს ზურაბს ხმალი ქარქაშიდგან ვეღარ ამოეკრო და ვერ ეხმარა. როცა დაუკრავეთ ზურაბისთვის, იმასაც ხმლისთვის ამოუწეეია, მაგრამ ძაფ-დაბეეული ხმალი ვერ ამოუძერია ქარქაშიდგან და ეადაში გადაუტეხია.

ზურაბმ ჭირთ კაცოფფუფლმა
ხმალსა დაჭკლიაჯნს ვადანი;
ვაი თქვენს ზურაბს, ფშაველებო,
ძაფ დაგისეკვეთ მაკარი!

მოუკლავეთ ზურაბი «ლერწამი ზღვის პირისა» და იმის სიკვდილს შემდეგ მოუსვეენია ფშაველი ხეესაც და იმის სალოკავე ლაშრის ჯვარსაც. ლაშრის ჯვარის ყმები ზურაბის სიკვდილის ერთმანეთს ახარებენ და დასვენებას ულოცავენ:

ბაგსავეთ მხსოვრელი

დიდის ცეცხლის მიზეზი არ გამხდარიყო. კანდიოტელმა მეამბოხეებმა ნუგეშისა და იმედის ხმა ვერავინისგან ვერ გაიგონეს. ყველამ სახე მოიღრუბლა იმათის ამბის გაგონებაზე და წარბ მერეშით შეუთვალა: დადექთ თქვენს ქერქში, ეხლა თქვენთვის არაფისა სცალიანო. საბერძნეთის სამეფოც-კი, კანდიოტელების ერთ-სისხლი და ერთ-ხორც ტომით დასახლებული, უკმეხად მოექცა კანდიოტელებს. მართალია, თვით მკვიდრნი ძრიელ აღელდნენ, მოინდომეს შველა და დახმარება თანამოძმეთა, მაგრამ მთავრობა, ევროპის მოღრუბლულის სახით შემკრთალი, უკან დადგა. ცალკე ევროპის მოღრუბლულმა სახემ შეაკრთო და ცალკე იმათმა პრტყელ-პრტყელმა დათათბირებამ. ევროპამ შეუთვალა საბერძნეთის მთავრობას, რომ ეცადე ჩაგონო კანდიოტელებს, დამშვიდდნენ და დასცხრნენო. ეხლა დრო არ არის დარღვეული უფლებათა აღდგენისათვისაო. ეეცდებით ჩვენცა და ეცადეთ თქვენცა, ოსმალეთი მშვიდობიანად მოურიგდეს. საბერძნეთიც დათანხმდა, გამართა მიწერ-მოწერა ოსმალეთის მთავრობასთან და ისიც დაჭბირდა, რომ გამოვიძიებთ საქმეს და კანონიერს სურვილს მეამბოხეებისას შეეასრულებთო. ხოლო თქვენც პირობა მოგვეცით, რომ არაფერით ხელს არ მოუმართავთ აჯანყებულებისაო. საბერძნეთმა შეასრულა თავისი დანაპირები. მან სასტიკად აღკრძალა, რომ ერთი თოფი და სროლა წამალიც-კი არ მიეწოდებინათ აჯანყებულ მოძმეთათვის.

საბერძნეთი ასე მოიქცა, მაგრამ ოსმალეთმა-კი თავისი დაპირება არ შეასრულა გაზეთ „Daily News“-ში აწერილია ის საშინელებანი, რომელიც ჩაუდენია კანდიაში მეამბოხეთა დასამშვიდებლად გაგზავნილს ზაქირ-ფაშას, მანამდე პეტერბურგში ოსმალეთის ელჩად ნამყოფს. ზაქირ-ფაშა შესულა კანდიაში 30,000 ჯარით, მოტყუებია და დაეკვეებით დაუპერია ყველა სიმაგრენი, აღუთქვამს ხალხისათვის ხონთქრის წყალობანი და, როცა თავისი დაუმჯობინებია, გამოუცია ხელი დანდობილი და უთანაგ იარაღო მკვიდრზედ. შეშინებული და ზარ-დაცემული ხალხი კელავ აჯანყებულა, გახიზნულა მთებში, ხოლო მკვიდრ-ულლოვანნი და მოხუცნი დაუტოვებია სახლებში ზაქირ-ფაშის გაონავრებულ ჯარის კაცთა მსხვერპლად. ჯარის-კაცნიც მოსდებიან სოფლებს და აუკლიათ თავისებურად, ისე, როგორც ოდესმე ბოლოგარიის სოფლები აიკლეს.

მაშინ მიხვედა საბერძნეთი, რომ ჭკუა წაეგო, ტყუილად დაჰყეა ნებას ოსმალეთისას და დაუჯერა იმის დაპირებას. მრავლად საბერძნეთში გაბიზნულებმა კანდიოტელებმა უამბეს თავის ბედნიერ თანამოძმეთ თავიანთი უზომო გაპირება, აუნთეს გული ცეცხლით, გაავსეს ცოდეთი. ათინის გულ-ამღერეულმა ხალხმა დაიწყო ბორგვა და ღელეა და სთხოვდა მთავრობას, აეიხსენით ეს რა ამბავია, აქამდე როგორ მიიყვანეთ საქმეო. ბერძნები ისე გაგულისდნენ, რომ თავიანთი საყვარელი მთავარ-მინისტრი ტრიკუპისიკეკი აღარ დაინდეს და ბევრი უკადრისი აკადრეს. დღეს მთავრობა თითონვე ჭარძნობს, რომ მოსტყუვდა, ვერ მიუხედა ოსმალეთს ერაკვობასა და ამაოდ შეუნახა ხათრი ევროპის სახელმწიფოებს, მაგრამ გვიანღაა. ეხლა, სულ ამ ცოტა ხნის განმავლობაში, საბერძნეთის ტახტის მემკვიდრე ჯარის იწერს, ჰერცოგი სპარტისა და პრინცესა გერმანიისა უნდა შეუღლდნენ. ამის გამო საბერძნეთს უნდა ესტუმროს, სხვათა შორის, იმპერატორი გერმანიისა ვილჰელმ II, ეს ძლიერი მეფე ძლიერის სახელმწიფოსი, და აბა ეხლა როგორ გაუბედავრონ ამ ქარწყლის მიზეზით განწრახული დღესასწაული კანდიოტელების საქმისათვის თავის გამოდებით. მთავრობა ასეთს გაპირებაშია და ხალხი-კი მაინც თავისას არ იშლის: უთოდ და უთოოდ, ვინდათ თუ არა, გამოესარჩლეთ დაჩაგრულ მოძმეთ, მოსთხოვეთ ანგარიში ოსმალეთს, იმისი სისხლი გეწყურიანო. აი რასა სწერს ოსმალეთის ქალეთი გულ-ამღერეული მთავრობის გაზეთი „აკროპოლისი“: „ეერაგობა ოსმალოსი, რომელიც ხონთქარმა პეტერბურგიდგან გადმოიყვანა, ოხერა-კენეკსი ჩვენ დატანჯულ მოძმეთა, ცრემლი დაპატიმრებულთა და დატყვეებულთა, გოდება შეურაცხყოფილ დედაკაცთა და ქალწულთა კანდიაში გულზე ცეცხლად ედების ყველას, ეისაც შერჩენია კიდეე გრძნობა ქრისტიანობისა. ტრიკუპისიდამ დაწყებული უკანასკნელ ბერძნამდე ყველა გულ-ამღერეულია იმ საშინელებათა გამო, რომელიც ჩაიდინეს ზაქირ-ფაშას გამზეცებულმა ჯარის-კაცებმა კანდიაში. ხონთქარს უნდოდა ამოეწყვიტნა ამ კუნძულის მკვიდრნი იქაურის მოსლემინობის შემწეობით და, რაკი ეს ვერ მოახერხა, ახლა თავის ეითომ-და გაწერთნილი ჯარი გაგზავნა ქვეყნის ასაორებელად. ეხლა ეს ჯარის-კაცნი ჰხოკავენ ხალხს, ჰყელეფავენ და სძარცვავენ უდანაშაულოდ, აბდულ-ჰამიდის ბრძანებით. ჩვენ მოწამეებიეით შეეხეკენერით იმ საზიზღარს ეერაგობას, რომელსაც საქვეყნოდ კადრულობს, ოსმალეთის ბრძანებით, ზაქირ-ფაშა ეერთის სახელმწიფოთა თვალ-წინ. ის, ვინც შუა-კაცობას სწვედა, გადმოქცა მსაჯულად, კაცი წესიერებისა და მშვიდობისა შეიქმნა კაცად დაწიოკებისა და აოხრებისა. პატიოსანი და დარბაისელი წარმომადგენელი დიდის იმპერიისა ხმალ-ამოწვდილია და გამგელებული ლერის კაცის სისხლს. მაგრამ ჩვენ რა საქმე გვაქვს ზაქირთან? აქ კერძო კაცის საქმე-კი არ არის, მთელის ოსმალეთის საქმეა; აქ ანგარიში ოსმალეთსა და საბერძნეთს შუაა და, რაც შეიძლება, მალეც უნდა გაეუსწორდეთ ერთმანეთს. ამ ხანად-კი ყველა მარტო ერთის გარემოებასა ჰხედავს თვალ-და-თვალ. ეს ის გარემოებაა, რომ ის მორიგება, რომელიც მოხდა ჩვენსა და ოსმალეთს შორის ტრომლოსი-თვისაც იმდენი ვილაპარაკეთ და იმდენს ვეცადენით, იმდენი ძლეენი და ორ-

---

ფშაველ-ხევსურეთში ჩაფარი,
ფშაველ-ხევსურეთის ქედ-რძალმა
ძიდ დაიძინოს მაკარი,
მოუკლავ ერისთვის შეიდი,
ალარ მოკვლას ფაქარი.

ხოლო ზურაბის ულროოდ დაქერიეეული ცოლი დედასა სწყეველის,

ზურაბის ცოლი დედას სწყევს:
ჩემმა დედ დაკვდეკვარო,
ამ ჩემის დალატისადა
თუმურაზ მოგიკვდესო.

ხოლო ზურაბის სიკვდილის გამო იმის ნათესავების ბლოკა-ტირილით ხალხი ეტყვება.

მუხრანით მიდის ტირიდი,
ს—ის ერისთვისაო!
ვინ მოგკვდეს, შვიდო ზურაბო,
ვინ მაგსხნეს ხელსი გმირსაო,
ვინ ჩამოგაკარა თაობა
ქართველთა, ვინ ეკვესაო!?
ანავინ შეგუფეთოდა
მამრეკვი ზურაბისაო.

ფშაველი დარწმენებულია, ზურაბ ერისთვი რომ ფშაველისა და ლაშარის ჯვარის მტერი არა ყოფილიყო, იმის სიცოცხლეს ასეთი უბედური და სამწუხარო ბოლო არ ექნებოდა. ზურაბს, რაც დამარცხეა, ლაშარის ჯვარის რისხვის გამო დამართებიაო. იმისი შერიგება ფშაველებთან და იმათის სალოკავისთვის ზარის შეწირვით „პატივის დადება“ გულ-წრფელი არა ყოფილაო. ზურაბს ამითი ხალხი უბრიყვეებია, უთანხმებია, თორემ გულში სულ სხვა ფიქრი ჰქონია, ისა ჰლოდნია უფრო მარჯვე დროს, რომ ფშაველებისათვის კლანჭები მაგრა ჩაეყარაო, თორემ იმისთანა „ავი კაცი“, როგორც ზურაბი ყოფილა, წყალს არ დასწმენდდა და არც დაინდობდა ეასმენ. მაშინდელს ფშაველებსაც ეს კარგად სცოდნიათ და ამის გამო მეფეთან ერთად სულითა და გულით მონდომებულები ყოფილან ზურაბ ერისთვის შეილის მოკვლას.

ფშაველს ღრმადა სწამს თამარ-მეფე და ლაშარის ჯვარი და თავის სარწმუნოებას ასე აღიარებს:

ბძანებდა დამბადებელი,
რო დავდგი მიწა-მყარია,
სუ თავის მორთულობითა
შამხდარი მთა და ბარია.
მეურგანდო მოკვეკვე სამი ზღვეკ,
თეორა, წითელი, შავიო;
ზედ გადგესურე ზეცადა
სანა, ჭიკა და რეკადია;
ეგ ეკვანე მზე-მთვარე,
მაკადი დღე და ღამეო;
დენია კამაჩანაკის,
რეკულად ათასი ეკარია!
სამოც-დ სამ წმინდა გიორგი
ოთხსავ კუთხეზე ეგბძანია!
ქრისტიანთა სალოცავად
გამოსახული ეკარია,
ღვთის შვილთა, ღვთის ნაბადთა
ქრისტიანთ სალოცავია.
ღვთის შვილთა ჭეკეს წმინდა
თამარი ედგოფალია,
უფლისკენ ჭქონდა ბძანება,
შავრტეკ მამის სმალია!
მამის სანეფო ალი,
თითონ ბძანდება ქალია;
ხმელეთ თავისად მიიგდო,
ამდენიც აქვ ძალია.
შუა ზღვის ჩადეკ სამანი,
სამანი რეანის სარია!
სატასტოდ, საბძანებლადა
თითონ ხმელს გიორგი ეგბძანია.
პირდაპირ უდგა გორეზედ
ლალი ფალარის ეკარია!
შამლეზულ მიდგეკ-მიდგეკა,
წელ-ზედ ალტეკვის ხმალია;
ეკურდს უდგა ნისლის ფერანა(ცხენი),
ტრედიეთა ჭქონ მხარია;
ოქროს უნაგირზედ ადგა
ოქრო-წყალი ფაკმის ტარია;
დადგეტვიდ შამზადაზედ,
დაფენტულნი მეკან ემანია,
მეკმეკვდეკ ერთეულთა,
არ ეფოს მისკენალ სანია[1]!

დავით ხიზანაშვილი

[1]) ეს ლექსი გეგონილია ს. ხოშარაში გ. აფშინაშვილისაგან.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დენები შეეთავაზეთ ერთმანეთს, გაჰქრა სამუდამოდ. ის მორიგება, როგორც ყოველიე ჩვენი კეთილი სურეილი ოსმალეთის მიმართ, ჩაინთქა ჩვენთა მოძმეთა სისხლში და დაიმარხა ათხრებულ და შეურაცხყოფილ ტაძართა და ქრისტიანეთა სახლების ნაგრეეთა ქვეშე. პარეელად არ იქ�ეიან ასე ოსმალნი. ასე ეერაგობენ ისინი მაკედონიაში, ასე იუდობენ და გამცემლობენ სტამბოლში, ასე უპატიოსნოდ იქცეეან ყველგან და აი დღეს კიდეე ერთი მეტი უპატიოსნობა ჩაიწერება იმათს ისტორიაში. დღეს ათინაში კრებაა კანდიოტლებისა ყოველ ამის თაობაზედ, მაგრამ, ეიმეორებთ, ეს საქმე მარტო კანდიოტლების საქმე არ არის, ყველა ელლინს შეეხება, ყველას გული აქვს იმთვან ნატკენი და აშღერეული. მოეა დრო, როცა ოსმალეთს ერთიორად მიეწუეის ამ უსამართლობისათეის; მოეა დრო, როცა ოსმალეთი, თავ-პირ დამტერეული, სისხლში მოსერილი და დაწუდულებული, ერთიორად და ერთიათად იქნება დასჯილი ჩვენს დამცირებისათეის. მაშინ ამოეიყრით ჩვენ იმის ჯაერს. მანამდე-კი დღეანდელი კრება კანდიოტლებისა ძლიერი და საქვეყნო წინააღმდეგობაა ოსმალეთის ბარბაროსობისა...“

დეპეშა

10 ოქტომბერი

პეტერბურგი. რაკი გაუქმდა დროებით დაწესებული გენერალ-გუბერნატორობა ოდესისა, ამის გამო დათხოვნილ იქმნა სამსახურიდგან გენერალი როოპიცა, რომელსაც ხელმწიფე იმპერატორმა უმაღლესის რესკრიპტით მადლობა გადუუბადა ზემოხსენებულ გენერალ-გუბერნატორობის საქმეთა მთავარ-გამგეობისათეის.

ათინა. მემკეიდრე ცესარეეიჩი მიართეა ხარეტრად საბერძნეთის მეფეს ოთხი მშვენეიერი ცხენი.

პარიზი. პრინცი ფერდინანდი კობურგელი წვეიდა ლონდონს.

შტუტგარტი. ხმა ისმის, რომ მემკეიდრე პრინცის მოკლის მსუბუქეული სრულიადაც არ არის ჭკუა-ნაკლებობა; კლეიბერის გვარი ტუულად მოუგონებიაო. ეხლა აღმოჩნდა, რომ დამნაშაეე წინანდელს ჩვენებას აღარ ადგას და აღარ ამბობს, რომ ეითომ ვირტემბერგს კათოლიკე მეფე ეყრეიეებაო. ის ამბობს, რომ ანარხიის მომხრეთა საზოგადოების წეერი ეარო. წილის ყრით მე მერგო პრინც ეოლჰელმის მოკლეა. ოფიციალურად ჯერ იმ საქმის გამო არა გამოუცხადებიათ-რა.

ბეტერბურგის ბირჟა, 6 ოქტომ.

	ყიდველი	გაყიდველი	ბოლოდ ფასი
	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.
ხუთ-მანეთიანი ოქრო	— „	— „	7 74
ტამოჟნის აუციონი	— „	— „	154½
მანეთიანი ვერცხლის ფული	— „	1 12	— „
5% პირველის შინაგანის ხესხის მომგები ბილეთი	— „	— „	260
—შეორისა	237	— „	— „
გირაგნობის ფურცელი ტფილისის ბანკისა	— „	— „	— „
ქუთაისის ბანკისა	— „	— „	— „
ტფილისის საერთაშორისო ხალბის საზოგადოებისა	— „	— „	— „

საპალენდრო ცნობანი

ქრისტეს აქედ ჩვენ (1889) წელიწადია ქმეენის შექმნიდან 7397.

ქვეყანი ინდიქტიონი მე-14, ამის ქრონიკონი—ეუსა—481 წელია. დიონუო 1408 წ. და ოაგდეს 1940 წ.

ანალი ინდიქტიონი მე-4, ამისი ქრონიკონი მე—45 წელიწადია. დიონუო 1844 წ. და ოაგდეს 2376 წ.

1889 წლის ზედ-ნადებია—6.

ოქტომბერი 31 დღეა აქის

11 დღე ოთხშაბათი. წმ. მოც. ფილიპესი. კათოლ. ზენიდანესი. სომეს. მარხვა. მაჰმადიანთა მე-29 რიცხვი თოფისა სეფარისა, 1307 წ. ჰეჯრისა.—დაიწყეა ტფილისის თეატრი, თ. მ. ს. ეარანცოეის მთავარ-მართებლობის დროს აშენებული, 1874 წ.—ჟანვარი შუადღე 11—44. ტფილისში მზე ამოდის 6—23, ჩადის 5—7. მთვარე 29 დღისაა.

ბაჟოსადგი ცნობანი

ნიხრი

1 ოქტომბრიდამ 1 ნოემბრამდე.	
თუთრი პური რუსეული 1 გირ.	5 კაპ.
პური 1-ის ხარისხისა.	3½ „
„ 2 „	3 „
თონის ყითელი პური 1-ის ხარის.	5 „
„ „ 2—	4 „
„ „ 3 „	3½ „
ჟაჟარის მაქის პურის ფასები	„
1-ლის ხარისხისა . .	5 „
მე-2 ხარისხისა . .	4 „
მე-3 — . .	„
ძრანხის ხორცი 1-ლის ხარისხისა.	8 „
„ 2 „	7 „
ხუკი	14 „
ტხვრის ხორცი 1-ლის ხარისხისა.	7 „
ღორის ხორცი . . .	„ „
„ 2 „	„ „

მიმოწელა ცეცხლის ბემბეისა შაეს ზღეაზე

ბათუმიდამ გადის: ხუთშაბათობითი ნაშუადღე